

באור שונה מהסיפור המקובלת. יש ב' כוחו להעניק לקורא ממד נוסף, ולעיתים בלתי ידוע, להבנתה של אותה מיל' חמה ולהבנת מוראותיה.

מהדורה חדשה

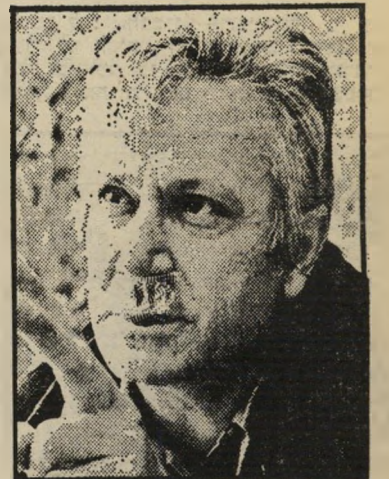
המסע

בימים אלה ראתה אור מהדורה חדשה של ספר, שהינו מהמעולים שבספרי ה' פרוזה, שניסו להתמודד עם נושא השואה ויכלו לו. הספר המסע הגדול, מאת חור' ח' סאמפרון*, הוא ספר שמתברר אינו יהודי, אלא ספרדי 'אדום' שחזה את מור' ראות השואה על בשרו וכוחו הסיפורתי מדהים.

המסע הגדול מתאר את מסעו של ה' מחבר בחמישה לילות וארבעה ימים מ' צרפת ועד למחנה בוכנוולד, בקרון חתום ובו 120 אסירים. אלא שבניגוד למקובל, אין המסע הגדול ספר זוועזע מאזוכיסטי, כמקובל בסיפורת-השואה. סיפורו של סאמפרון רצוף בסיפורים קטנים ואנר' שיים, כמו ביקורו של המספר בבית בכפר גרמני, אחרי השואה, שבמהלכו שואל האסיר-לשעבר את הגרמניה הזקנה, ב' תיקוה לדעת מה חשה כאשר ראתה יומם וליל את העשן מיתמר מעל למישופה.

חורחה סאמפרון נודע בתסריטיו ל' המלחמה ניגמרה של אלן ראנה, ג' והחקירה של קוסטא גורם, ובספריו מותו השני של ראמון מארקדו והאוטור' ביוגרפיה של פונטנו שאנו (כיניו של סאמפרון במחצית הספרדית). בהמסע הגדול מצליח סאמפרון להביא את העי' סוק בשואה, כנושא בסיסי של הסיפורת המודרנית. הרומן מתרחש בשטף של אסור' סיאציות ובעירובוב של זמנים, וברצף של שיחה דימונית עם יידו הצעיר, 'הנער מסמיר', שיחה המתנהלת לאורך כל ה' ספר.

מעלה נוספת של המסע הגדול היא שאינו מושחת על ערכים, שניתן לכנותם 'מאזוכים יהודי', מרכיב המזין את מר' בית ספרי השואה (אסכולת אלן ויזל), סיפורו של סאמפרון הינו אסתטי, מעמיק וישר. כותב שורות אלה הצליח בעי-

חורחה סאמפרון ספרדי אדום

רתו להבהיר את נושא השואה וההתי' בהמות של בני-אנוש לילידי הארץ, קור' בנות לימוד השואה במתכונת של המאזור' כיום היהודי.

* חורחה סאמפרון - המסע הגדול; עברית: רן עדי (עזריאל אוכמני); 237 עמודים.

סיפורו של סאמפרון זכה עם הופעתו לפני כ" 17 שנה בצרפת בפרס פורמנטור.

תיעוד

אמו של תומי

ביום השואה 1977 שודרה תוכנית הרדיו אמת ילדה אותי פעמיים. בעריכת 'שמואל' (תומי) הופרט, בשתי הרשות. בניגוד לתוכניות-רדיו אחרות, שניכר בהן אפקט קטליטר (Overkill), שודרה תוכנית זו תגובות רבות, שאחת מהן הביאה לה' צאה-לאור של הספר יד ביד עם תומי*, שנוסחו העברי ראה-אור באיחור של יותר מ' 30 שנה.

יד ביד עם תומי הוא סיפור התלאות כפי שמספרת אותו אמו של שמואל הופרט, המשמש כיום עורך תוכניות הסיפורת ברדיו. הילדה הופרט עוברת את מלחמת-העולם השנייה עם בנה, דרך הגיטו, בתי-הכלא ועד למחנה-הריכוז בו ער' ג'יבלון, מעלתו העיקרית של יד ביד עם תומי היא יכולת התיאור העניינית של

תומי (משמאל) והילדה הופרט היפה הורה!

הגב' הופרט, המצליחה לתאר בלשון תמציי' תית ופשוטה, בלא פאתוס או עודף של רחמים-עצמיים, כמקובל, את אימי השור' אה, וזאת מבלי שהיא מאבדת את המי' דות הטובות ויכולת הראייה האובייק' טיונית.

מעט מעולמם של האם ובנה מצוי בשיר' אותו חיברה הילדה הופרט עבור בנה תומי. וזה לשון השיר: קוראים לי תומאס הופרט / כל איש אותי מכיר. / אני גר בכרנ-בלון / וניכספ לארץ-ישראל. / כי שם שימחה ושם אורה / שם צוי' חקים כולם. // אנחנו מחכים להתלפה / זה שבעזות וחודשים / אנחנו פוחדים, / מתענגעים, אנחנו מיואשים. / האוכל מועט, הגשם חודר / הגרמנים דורשים: שיהיה נקי יותר! / אנחנו מנקים אך / הצרף תמיד כה מלוכלך. // שירי מביע לקיצו / אשא תפילה, ככל כוחי, / שסוף כל סוף ניסע מפה / ואחיה אדם חופ' שי, / וכשננחת באנקרה / אקרא בקול: היפה היפה הורה! // קוראים לי תומאס הופרט - כל איש אותי מכיר. / אני גר בכרנ-בלון / וניכספ לארץ-ישראל... דומה ששירה זו של הילדה הופרט מעיד לא במעט על עולמה ועולמו של בנה במהלך האירועים שעברו, ודומה כי דב' רים אותם אומר הבן לאמו, שלושים שנה

* הילדה הופרט - יד ביד עם תומי; נוסח עברי: שמואל (תומי) הופרט; הור' צאת מורשת ע"ש מרדכי אנילביץ' + ספ' רית פועלים, 126 עמודים (כריכה רכה).

מאוחר יותר, בתוכנית-הרדיו האמורה, גור' עלים את המעגל: 'כשאני ניוכר בימי המלחמה, אמא, נידמה לי שכאחתם ימים הלכנו יד ביד. אילו הרפית מידי הייתי כושל ונופל ולא הייתי זוכה לשוחח איתך היום בירושלים. אמרי לי, אמא, האם היו רגעים בהם השת' שירי נישממת מידיך?'

'היו רגעים כאלה' משיבה האם וממ' שיכה: 'למשל, ככלא קרוסני הצטוונו: נכרים ימינה ונשים שמאלה. סכא פנה ימינה ואתה עמדת והיפסת. דחפתי אותך, ואתה אמרת כמו שלימדתי אותך: אני הולך עם אמא שלי - אני עוד קפן...'

כתבי-עת

שיחזור

במהלך השנים הרבות שחלפו מאז תום מלחמת-העולם השנייה הפך העיסוק ב' חקר השואה, ובחינת האספקטים השונים שלה, למקצוע מקובל באוניברסיטות, בין חוקרים שונים בשחיי ההיסטוריה בת' זמננו, סוציולוגים וחוקרי-תרבות. במיס' גרות אקדמיות שונות בארץ ובמערב-אי' רופה מתפרסמים באופן קבוע פירסומים שוטפים המתעדים בתוכם את המסקנות מהמחקרים הרבים על השואה.

הוותיק בפירסומים הישראליים הינו יל' קוט מורשת, שבשתי חוברותיו האחרונ' נות* מצוי חומר רב שהינו רק קצה קצהו של קהון המחקרים בנושא זה. בחוברת כ"ה מתפרסמים, בין השאר: עדויות חד' שות מתוך נימו זארישה (ראובן ב'וס); תיאור בלוק הילדים 66 במחנה בוכנוולד (יהושע ביכלר); משה על מצב הארם לאחר אושוויץ (אמיל ל. פרקנהיים); יחס הוותיקן לצינות ולהצלה במלחמת-העיר' לב השנייה (מנחם שלח). ובחוברת כ"ו של ילקוט מורשת ישנם: מחקר על שלי' חותו של יואל ברנד (פרופ' יהודה באר' אר - ראה פרטים בהמשך); מגמות כהר' ראת השואה כבחי'ם הישראלי (חיים שצקד); האוכלוסיה האזרחית באוסטריה ידעה על המתרחש במחנות-הריכוז (בני ימין אקשטיין) ועוד מחקרים רבים.

קובץ מחקרים אחר, מוצאל-אור בידי יד ושם - רשות היתרון לשואה ולגבו' רה**, בכרכים י"א וי"ב מתפרסמים מח' קרים שונים, שהבולטים בהם הם: תוכ' נית-אב לחקיקת הנאצים נגד היהודים - האיגמם? (אווה ד' אדא; OETA); לאופיה הצינית של ההנהגה העצמית כטרייונשטרט (ליוויה רוטקין); הניוענות הנאצית והשי' פעתה על אוניברסיטת היידלברג (אריה כרסון); אמצעי התיקשורת ככרית-המעו' צות ורדיפת היהודים בגרמניה 1939-1941 (ב'רציון פינצ'וק); תגובת הציבור היהודי בגרמניה לחוקי-נירנברג (אברהם מרגליות); מגמות בחקר השואה (פרופ' יהודה באואר).

בילקוט מורשת גיליון כ"ו מתפרסם מח' קר בשם שליחותו של יואל ברנד. שפיר' סם פרופ' יהודה באואר. במהלכו בו' חן המחבר את אותה הצעת עיסקה נאצית מפורסמת, לשחרר מיליון יהודים תמורת סחורות, כגון 10,000 שאויות, 800 טונות קפה, 200 טונות קאקאו, 200 טונות סוכר, 200 טונות תה ושני מיליון חתיכות סבון.

מתברר כי היו לברנד מגעים עם דמות מיסטרית למדי, אנדר' (באנדי') גרום, סוכן יהודי של שירות הרגיול-הנגדי הגר' מני (שהיה תחת פיקודו של האדמירל קא' נאריס), ששימש כבלדר בין הנהגת יהודי ברדאפשט למרכו הצינוני בקושטא. פרכת המשאיות תמורת דם, שהגיעה לשיא פיר' סומה בארץ במישפט קסטנר, מתוארת בידי פרופ' באואר במילים: 'גירסה זו של מה שהתרחש בקושטא נתקבלה עליידי עורף'

* ילקוט מורשת, כתבי-עת לתיעוד ועיון, חוברות כ"ה + כ"ו (אפריל ונובמבר 1978) בהוצאת 'מורשת' + ספרית פועלים. ** קובץ יד ושם, קבצים י"א + י"ב, בהוצאת יד ושם.

דין זרין, מר שמואל תמיר***, במיש' פט קסטנר, ב' 1954; שעה שהימין הצינוני נילחם בשילפון מפא"י בישראל, ניסה תמיר להשחיר את פניהם של כמה ממת' נגדיו המדיניים עלי-ידי כך שתואר אותם ככוכות, מרצונים או שלא מרצונים, של המדיניות הבריטית הפושעת... בהמשך ביקורתו על עמדת תמיר, כותב באואר: 'נראה איפוא שהפירוש שנתן לעניין זה שמואל תמיר (עניין נטיעת שרת לתורכיה) במישפט הוא תוצאת, הפירוש השמני של ההיסטוריה' כפי שארתור קסטלר הגדיר זאת... ובהערותיו למחקר מדיני באואר: 'מתמיה מאוד איך לא הבחין שמואל תמיר ב' 1954 בשקר שבקדונו של ברנד לעומת האמת אותה סיפרו כאדר ואכריאל, כאשר מרבית העדויות היו בהישג ידו...'

מסקנתו הסופית של באואר מנוסחת ב' מילים: 'המסקנה האמיתית איננה ש' ברנד ניכשל או ששליחותו ניכשלה. היה זה העולם הרמקרטני שניכשל.'

תולעי תרבות

השואן

בעיקבות הקרנת סידרת הטלוויזיה שואה בארצות-הברית ובשאר ארצות-המערב, שב ועלה הנושא לכותרות, האנטישמיות חד' לה להיות מקובלת בטרקלינים מסויימים בארצות-הברית, וכמה מאימרותיו של אחי נשיא ארצות-הברית, סתור הבוטנים בילי קארטר, שהיו אנטישמיות למדי, יצרו בעייה חמורה למחלקת יחסי-הציבור-והתד' מית של הבית-הלבן.

אלא שאשפי יחסי-הציבור של נשיא אר' צות-הברית הינם רבי תושיה ודמיון, ומצי' או עד מהרה את הפיתרון הקלטי: פניה של הנשיא לעיתונאי ולשואן** אלן ויזל, שיבוא ויעמוד באחד מאגפיו המרוחקים של הבית-הלבן בראש מחלקה שתעסוק בשואה, ולא ברור איך וכיצד. העיקר שיסי' תובב השואן ויזל במיסדרונות ויכסה את ערותו אחיו האנטישמי של הנשיא. לנשיא וליועציו, שהושפעו עד למאד מנושא השור' אה, כתוצאה מהסידרה שואה ולא כתור' צאה מכתבותיו ושואונו של ויזל, לא היה איכפת כלל, שכאשר הגיעה שואה למסכים הקטנים יצא ויזל הנ"ל עם קצף על שפ'

אלן ויזל

במיסדרונות הבית הלבן

תיו נגד מיסחורה של השואה והפיכתה לנחלת רבים.

אין ספק שמעמדו של ויזל כסופר החצר של הבית-הלבן, לנושאי שואה, לא שיפר את איכות שואונו וגם לא יביא לתפנית היסטורית בהבנת השואה.

* כיום שר-המישפטנים.

** שואן' הינו סופר המחבר יצירות בעלות טעם מאזוכיסטי למדי אודות השור' אה; שואונו מיתחטט עם מערבונים.